

Baranyai Könyvtárbusz Projekt

Előzmények

A jogelőd Csorba Győző Megyei Könyvtár 2006-ban nyújtott be először pályázatot a könyvtárbusszal történő könyvtári szolgáltatás beindítására Baranya megyében. A felhívást a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma a Magyar Fejlesztési Bank Részvénytársasággal a KÖZKINCS HITELPROGRAM-II címmel hirdette meg. Akkor a pályázati forrás elégtelensége miatt (az önrésszel együtt 50 millió forint volt a megpályázható összeg) lépett vissza az intézmény.

A második pályázatot, amely 2008-ban a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) keretében a „Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése – Tudásdepó-Expressz” (kódszáma: TIOP-1.2.3-08/1-2008;) támogatására készült Kalányos Katalin, akkori igazgató pályázata alapján, amely az első elbíráláskor sikertelen volt, majd a 2009-ben – a pályázati források megnövelése után – nyertessé nyilvánították.

A pályázatokról a következő hír jelent meg a világhálón¹:

Országszerte 204 könyvtár infrastrukturális fejlesztése valósulhat meg 2010 végéig az Európai Unió több mint 2,2 milliárd forintos támogatásával a Tudásdepó Expressz elnevezésű program keretében. A kezdeményezésnek köszönhetően elindulhat Magyarország első könyvtárbusza is.

A pályázat célja, hogy a tanulók, tanárok, érdeklődők az ország legkisebb, legtávolabbi településének könyvtárából is megrendelhesék az ország bármely más bibliotékájában őrzött dokumentumokat. A pályázatban kötelezően megvalósítandó feladat volt a fogyatékkal élők számára biztosítandó speciális könyvtári szolgáltatások fejlesztése, de a kiírás a működő könyvtárral nem rendelkező kistelepülések körzetekben könyvekkel, folyóiratokkal, számítógépekkel, internetkapcsolattal felszerelt, rendszeres időközönként érkező mozgókönyvtári rendszer kialakítását is megoldozta.

Az NFÜ [Nemzeti Fejlesztési Ügynökség] tájékoztatása szerint a program első ütemére 87 pályázat érkezett be, ezek közül 84 felelt meg a feltételeknek. A tartalmában jó minőségűnek ítélt pályázatokból a rendelkezésre álló, megnövelt forráskerettel 33 nyertes projekt született, amelyből 30 konzorciális, így összesen 204 könyvtár javíthatja szolgáltatásai színvonalát. Az egy-egy projektre jutó támogatások összege 100 millió és 7,7 millió forint között mozgott; az elbírálásnál előnyben részesültek a leghátrányosabb helyzetű kistérségek könyvtárai. A pályázat segítségével elindulhat Magyarország első könyvtárbusza: a pécsi Csorba Győző Megyei Könyvtár 26 hátrányos helyzetű roma településen működteti majd a mozgókönyvtári ellátást... minden pályázatban megtalálható a fogyatékkal élők számára biztosított korszerű informatikai infrastruktúra – így Braille-nyomatók, képernyő-olvasó szoftverek vagy felolvasó készülékek – beszerzése is.

A jogelőd könyvtár a Könyvtárbusz beszerzése a Csorba Győző Megyei Könyvtár részére, a kistelepüléseken élő hátrányos helyzetű csoportok ellátása érdekében című nyertes pályázatának lebonyolítására 99 999 170,- forintot nyert. A támogatott pályázat – szerződéskötés utáni – megvalósítási időszakának kezdő idő-

pontja 2009. szeptember 15-e volt. A pályázatban megfogalmazottak kivitelezését pályázatíró cég (a Szigetvári Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület), illetve közbeszerzési tanácsadó is segítette.

Mindezek ellenére az első alkalommal kiírt közbeszerzési eljárás a könyvtárbusz beszerzésére eredménytelenül zárult 2009. december 27-én, mert nem jelentkezett egyetlen gyártó cég sem, amelyik elkészítette volna a speciális járművet.

A könyvtár új helyzete és feladatai

A Baranya Megyei Önkormányzat és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata 2009. november 5-én társulást hozott létre: Baranya–Pécs Közkönyvtári Társulás² néven, úgy hogy a Csorba Győző Megyei Könyvtárat megszüntették és integrálták a szintén megszüntetett Pécsi Városi Könyvtárral.³ November 12-én a Társulás Tanácsa 4/2009. (XI. 12.) sz. határozatával elfogadta a Csorba Győző Megyei–Városi Könyvtár Alapító Okiratát, amelynek jogutódlással történő tényleges működése 2010. január 1-jén kezdődött el. Az intézmény új, először megbízott, majd március elsejétől öt évre kinevezett vezetője jómagam lettem. 2010 tehát nagy ívű változássorozatot hozott a könyvtár életében. . .

Mindezek következményeként egyszerre több – az eddig könyvtárszakmai munkát és működést alapjaiban megváltoztató – folyamat indult el az intézményben:

- a) új stratégiai terv készült;
- b) a szervezeti struktúra és a könyvtár osztályszerkezete átalakult és megerősödött;
- c) elkezdődött a pécsi fiókkönyvtárak racionalizálási tervének végrehajtása;
- d) az első félév kiemelt célja volt: az intézmény Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpontba (a továbbiakban Tudásközpont) való átköltöztetésével kapcsolatos feladatok tervezése, szervezése, elvégzése;
- e) az első negyedévben megtörtént a Könyvtárbusz Projekt teljes átdolgozása.

A Könyvtárbusz Projekttel kapcsolatos kiindulási helyzet és lépések

2010-ben a Csorba Győző Megyei–Városi Könyvtárnak – a Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpontba költöző önálló intézményként – egyik kiemelt feladata volt hálózati tevékenységének megerősítése (az új munkaszervezetben megtörtént az önálló Hálózati Osztály kialakítása), amelyben prioritásként jelent meg a kisebbségi/nemzetiségi (terveinkben szerepel a jövőben Nemzetiségi Ellátó Központ létrehozása is) és a Baranya megyei KSZR (Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer) – kistérségi mozgókönyvtári ellátás, illetve a könyvtárbusz szolgáltatás szervezése.

E szolgáltató rendszer célja hasonló az országos koncepciókban szereplő kitételekhez; alapvető célkitűzése, hogy a Baranya megyében élők közvetve vagy közvetlenül hozzáférjenek az igényüknek megfelelő, hatékony és korszerű könyvtári szolgáltatásokhoz. Kiemelt célja, hogy folyamatos – a többi szolgáltató könyvtárral egyeztetett – működtetésével a közeljövőben a teljes „könyvtári lefedettség” jöjjön létre megyénkben. Mindezzel elősegítjük azt is, hogy a helyi önkormányzatok törvényben meghatározott kötelező feladata megvalósuljon.

A következő mozgókönyvtári ellátási formák működnek megyénkben:

- Könyvtári szolgáltató hely (2010-ben 200 helyen);
- Könyvtárbusz (2010 decemberétől – 27 kistélepülésen).

2010. február 23-a óta vagyok a Könyvtárbusz Projekt menedzsere. Még februárban megtörtént az új irányvonalak meghatározása, március elsejétől kezdődött a megvalósítási időszak utolsó tíz hónapjára vonatkozó tényleges feladatok kidolgozása is. Nagyon hamar kiderült, hogy majd két nehézséggel is szembe kell néznie a könyvtárbuszt elkészítő járműgyártónak.

Ezek a következők voltak:

- ① Sajnos, elmaradt az elmúlt években a Tudásközpont garázsában helyet kapó könyvtárbusszal kapcsolatos tervdokumentáció áttekintése, a műszaki paraméterek pontos vizsgálata (pl.: mekkora az alapterülete, hány jármű helyezhető el benne, mekkora a bejárati ajtó mérete), továbbá a fenntartóval is egyeztetett előkészítése. Még januárban felmerült az egyik legfontosabb probléma: három méter a Tudásközpont garázsajtójának magassága! Tehát a könyvtárbusz csak ez alatti méretben tud beállni a garázsba. A fenntartó pedig egyértelműen jelezte az intézménynek, hogy nem kíván más parkolóhelyet keresni a járműnek, mert az újabb anyagi terhet jelentene számára.
- ② A másik fontos gond az volt, hogy az eredeti pályázatban nem szerepelt a jármű önálló szélessávú internethez való csatlakozásának megoldása (csak egy wifi volt betervezve!). Az új célkitűzéseknek megfelelően majd a mobil műholdas szolgáltatási rendszer parabolaantennával biztosítja ezt. E berendezés azért is fontos, hogy megvalósulhasson a pályázat egyik legfontosabb eleme: az internet által nyújtott webes és e-szolgáltatások gyors és gombnyomásra történő üzemképes igénybevétele Baranya megye leghátrányosabb helyzetű településein is. A mozgókönyvtári szolgáltatást igénybe vevő kistélepülések közül – különösen a horvát határ mellettiéknél – jelenleg sem mobil, sem internetszolgáltatói lefedettség nincs. Továbbá azért is elengedhetetlen a műholdas szélessávú internet szolgáltatás megléte, mert a könyvtárbuszban történő könyvtári munkafolyamatoknak (kölcsonzés) és a rádiófrekvenciás biztonsági rendszernek (RFID)⁴ is ezekre az alapokra kell épülnie.

Mindezek mellett a fenntartó legfontosabb kérdése az intézmény felé az volt, hogy milyen költségtényezők és kiadások jelentkeznek majd a könyvtárbusz működtetése kapcsán?

Mivel még nem állnak rendelkezésünkre adatok arról, hogy a könyvtári szolgáltatást végző jármű működtetése milyen anyagi terhet ró majd az intézményre, ezért 2010-ben csak a többcélú kistérségi társulások rendelkezésére álló mozgókönyvtárra vonatkozó normatív támogatás⁵ összegével számolhattunk. A normatívából az úgynevezett kontaktszemély (az a személy, akivel közvetlen kapcsolatot tartunk a busz településre érkezéséig; ő gyűjti majd össze a visszahozott dokumentumokat, és továbbítja a Tudásközpontban dolgozó könyvtárosnak a felmerülő kéréseket is) tiszteletdíja, a könyvtári szolgáltatást végző jármű áramfelvételi lehetőségének kiépítése és működtetésének költsége a települési önkormányzatokhoz került.

Azért, hogy a megvalósítási szakaszban is biztosítani tudjuk a projekt anyagi feltételeit, a március 4–16. közötti időszakban mind a 27 településre eljutottunk, s megkötöttük a normatív támogatáshoz kapcsolódó könyvtárellátási szerződéseket erre az évre vonatkozóan.

Együttal kijelöltük (fotókat is készítettünk) a tervezett megállóhelyet, kérdőíves felmérést végeztünk (lakosság lélekszáma, összetétele, helyi igények stb.). Minden esetben alkalmazkodtunk a helyi igényekhez. A megállók kijelölésekor a polgármesterek segítségét kértük; általában az önkormányzat előtt vagy annak közelében lesz a könyvtárbusz megállója. Fontos kitételünk volt, hogy legyen áramvételi lehetőség is a közelben a jármű számára. Egyeztetettük a kontaktszemély feladatait is. Felmértük, hogy milyen megállóidőket tervezünk be; minden településre kéthetente jut majd el a könyvtárbusz, és másfél órát fog ott állni. Az egyiket délelőttre (elsősorban az otthon tartózkodókra és az idősebb korosztályra való tekintettel), a másikat pedig késő délutánra (17 óra után), illetve hétvégére (szombat, vasárnapra kellett helyezni, mert a szabadnapokat is ki kell majd adnunk a járművön dolgozóknak) terveztük. Napközben az emberek nagy része elfoglalt, így csak hazafelé menet, vagy csupán a hétvégén tudják igénybe venni a busz könyvtári, kulturális és információs szolgáltatásait.

Szerződésmódosítás – közbeszerzés

Előkészítő és könyvtárszakmai feladataink mellett, meg kellett vizsgálnunk a pályázati anyagban mindazokat az eredeti pályázatban szereplő kötelező eszközbeszerzéseket, amelyeknél arra a következtésre jutott a pályázati stáb, hogy mindenképpen változtatásra van szükség: mert vagy indokolatlan a beszerzésük, vagy túl részletező a megnevezésük, illetve ugyanannak a funkciónak azonos minőségben, ésszerűbb és helytakarékosabb keretek közötti biztosítása is megfelelő lenne.

Ezek:

- Benq A53 Notebook típusmegjelölés megszüntetése;.....
- a STAR500 blokknyomtató pénztárfiókkal eszköz beszerzése (a mozgókönyvtári normatívából nem képezhetünk bevételt!),
- a PoetCompact felolvasó készülék és a Míra olvasókészülék szoftverekkel és egy optikai segédeszközzel (nagyító) történő kiváltása – a jármű helytakarékos berendezése szempontjából.

Mindezen tényezők szükségessé tették tehát, hogy új, immár a stáb által is vállalható irányvonalat választva, műszaki tartalomra vonatkozó szerződésmódosítást nyújtsunk be.

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium Támogatáskezelő Igazgatósága a műszaki tartalomra és a végső határidőre vonatkozó szerződésmódosítási kérelmünket 2010. június 10-én fogadta el.

Az első közbeszerzési eljárás sikertelensége miatt több járműkészítő céggel vetjük fel a kapcsolatot, s folytattunk a második közbeszerzési eljárás kiírása előtti piacutató tárgyalást. Ezek a cégek a következők voltak:

1. Webasto-Hungaria Kft.
2. Galgóczi Autó Kft.
3. Scania Hungaria Kft.

4. ETS Kft.–European Truck Service Ltd.–Official Dealer of IVECO

5. Jász-Plasztik Autócentrum Kft.

Valamennyi céget tájékoztattuk arról, hogy három méternél alacsonyabb járművet kell elkészíteni, meghatározott műszaki tartalommal, a gyártás időszaka is kb. három és fél hónap lehet, mert a pályázat megvalósításának végső határideje: 2010. december 31.

A Könyvtárbusz Projekt második közbeszerzési eljárása 2010. május 23-ával indult el.

Végül is az augusztusi hónap sikere lett az eredményes közbeszerzési eljárást követően megkötött szállítási szerződés a Jász-Plasztik Autócentrum Kft.-vel. A kft. mindösszesen 112 nap alatt (2010. december 6-ra, Mikulásra) készítette el – az országos viszonylatban is különleges, műholdas antennával rendelkező – Mercedes típusú, nyergesvontató formájában megjelenő Baranya megyében szolgáltató könyvtárbuszt. A projektre vonatkozó könyvtárszakmai elvárásainkat maximálisan figyelembe vették, és valamennyi kérésünk megoldása megtalálható a cég által készített tervdokumentációban.

A sikeres közbeszerzési eljárás után – tütemezni tudtuk a kistelepülésekkel a március hónapban megbeszélteket:

- a „Könyvtárbusz Roadshow”-program megvalósítását;
- lakossági fórumok megtartását (2010. augusztus 28-a és szeptember 11-e között valamennyi szolgáltató helyen megtartottuk a könyvtári járművet és a tervezett szolgáltatásokat bemutató PPT-s előadást);
- szóróanyagok elkészítését;
- a kötelező uniós elemeket tartalmazó táblák gyártását.

Egyúttal intézményünkben egy szerződéses munkaviszonyban álló könyvtáros megkezdte a jármű dokumentumállományának szerzeményezését és feldolgozását is. A november hónapra tervezett, gépjárművezetőre (E-kategóriás jogosítvány) vonatkozó pályázatunk még folyamatban van. Jelenleg megbízott gépjárművezető dolgozik a járművön.

Szeptember 9-én benyújtottuk a második szerződés módosítást is: a székhely címének és levelezési címének változására – a Tudásközpontba való költözésünkből fakadóan –, illetve a projekt költségvetésében foglalt bizonyos tételek változása, ennek nyomán a költségtáblák módosulása miatt. Ennek elfogadása és aláírása részben szeptember 28-án megtörtént, illetve folyamatban van.

Október hónapban megrendeltük, s a járműgyártó cég telephelyére szállítottuk mindazokat a felszerelési tárgyakat, eszközöket (laptop, LCD televízió, projektor, vetítővászon, kézmosó, mini hűtőgép), amelyek igazán XXI. századi mobil könyvtárrá varázsolják majd a járművet. Egyúttal felvettük a kapcsolatot az E-Corvinával (a könyvtári adatbázis tervezésével kapcsolatban), az ODIN-nal (RFID) és a műholdas antennát szállító céggel, hogy a könyvtárbusz korszerű és internet alapú szolgáltatásai is időben telepítésre kerülhessenek.

2010. december 3-án volt a könyvtárbusz műszaki átadása-átvétele, és december 6-án ünnepélyes kulcsátadó rendezvényt tartottunk a Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpontban, ahova a megbeszélte időre megérkezett a sajtó fogalmazása szerinti „csodamasina”...⁶

Összefoglalva

Most, a Baranya megyei könyvtárbusz megérkezése és december 11-i elindulása után valamennyi közreműködő és a projekt stábjának tagjai izgalommal várják, hogy valóban úgy működik-e ez az extra kivitelű, modern könyvtári és információs szolgáltatásokat is nyújtó bibliobusz, ahogy mi megterveztuk...

A lakossági fórumokon már kiderült, hogy nagyon nagy reményekkel készül valamennyi leendő olvasó arra, hogy mielőbb igénybe vehesse a széles körű könyvtári, információs és kulturális szolgáltatást nyújtó járművet. A látványban is elegáns és impozáns könyvtárbusz érkezése – remélhetőleg – felpezsdíti majd a Baranya megye kistelepülésein lakó emberek mindennapjait. A megye „fokozottan hátrányos” helyzetű 27 apró falujában, ahol eddig egyáltalán nem jutottak könyvekhez, vagy csak elavult, tönkrement és régi dokumentumállományt tudtak használni, óriási előrelépést, minőségi léptékváltást jelent majd a könyvtárbusz modern kínálata. Ez a 2010-es évben a Csorba Győző Megyei–Városi Könyvtár hiánypótló és példaértékű vállalkozása...

JEGYZETEK

- 1 Erste Bank – Uniospenz.hu – Könyvtárbusz járja majd a hátrányos helyzetű településeket http://www.uniospenz.hu/20090604/tudasdepo_expressz_ketmilliard_forint_a_konyvtari_szolgáltatások_fejlesztésére (2010.10.30.)
- 2 A Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlése a „Társulási Megállapodás”-t a 15/2009. (XI. 6.) Kgy. határozatával, Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése az 514/2009. (11. 05.) sz. határozatával fogadta el.
- 3 Mindkét intézmény 2009. december 31-ével szűnt meg.
- 4 RFID (Radio Frequency IDentification) vagyis Rádiófrekvenciás Azonosítás.
- 5 5/2005. (I. 19.) Kormányrendelet a többcélú kistérségi társulások által ellátott egyes közszolgáltatások 2005. évi normatív működési támogatásáról alapján.
- 6 Forrás: <http://www.bama.hu/baranya/kozelet/falujaro-ultramodern-konyvtarbusz-348009> (A letöltés ideje: 2010. december 7.)

IRODALOM

- Bali Aranka: A mozgókönyvtári ellátás tapasztalatai a kaposvári körzetben. = Könyvtári Levelező/lap. 2007. 4. sz. 3–6 p.
- Czupi Gyula–Kardos Ferenc: Kistérségi könyvtári ellátás – A nagykanizsai kísérlet. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 2007. 5. sz. 205–214 p.
- Fehér Miklós: Kistérségi ellátás. = Zalai Könyvtári Levelező. 2005. 1. sz. 22–24 p.
- Fehér Miklós: Kistelepülések könyvtári ellátása. Helyzetkép és szakirodalmi szemle. = Könyvtári Figyelő. 2002. 3. sz. 367–428. p.

Szabolcsiné Orosz Hajnalka